O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMASEVTIKA XODIMLARI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI

«KELIShILDI»
Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi hududiy xay’at raisi
M.T.Xakimova _____
«__5__» ___03___ 2025 y.

« TASDIQLAYMAN»
Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi direktori
L.X.Musadjanova _____
«__4__» ___03___ 2025y.

Bilimlar sohasi: Sog‘liqni saqlash

TEZ TIBBIY YORDAM DISPETCHERI

(sikli bo‘yicha malaka oshirish guruhlari uchun)

O‘QUV DASTURI

(144-kredit)

Toshkent – 2025 yil

TUZUVChILAR:

L.X.Musadjanova	Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi direktori,t.f.d. professor
N.I. Maxmudova	Respublika tez tibbiy yordam markazi Toshkent shahar filiali Tezkor ishlar bo’yicha direktor o’rinbosari

TAQRIZChILAR:

Z.Z.Imamova	RO‘TFXMO va IM o‘quv ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosari
I.N.Aslonov	Respublika tez tibbiy yordam markazi Toshkent shahar filiali direktori, dotsent

O‘quv dasturi Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazining Pedagogik kengashida ko‘rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

«1» 03 2025 y. bayonnoma № 2/1

Pedagogik kengash raisi L.X.Musadjanova

O‘quv dasturi direktorlar kengashida ko‘rib chiqildi,muhokama qilindi,tasdiqlashga tavsiya etildi.

«5» 03 2025 y. bayonnoma № 2

1. Kirish.

O’zbekiston Respublikasida o‘rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish,tibbiyot muassasalarida o‘rta tibbiyot xamshiralik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o‘quv dasturi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmatsevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ - 4310-sonli qaror, O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentabr O‘RQ-637-son “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4666-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Sog’liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo’yicha me’yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risidagi” buyrug‘i va O‘zbekiston Respublikasi Sogliqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktabr 333-sonli “O‘rta tibiyot va farmasevtika xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo‘yiladigan Davlat talablari” ijrosini ta’minlash maqsadida ishlab chiqilgan. Dasturni yaratishda O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 16 may PF-4985-son «Shoshilinch tibbiy yordamni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi» farmoni, 2017-yil 19-iyuldagi 526-son Vazirlar Mahkamasining “Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi va uning hududiy filiallarining Muvofiqlashtiruvchi-dispetcherlik xizmatlari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari dasturi”, va O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 16 iyundadagi “Aholiga Tez tibbiy yordam ko‘rsatish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida PQ-283son qarori mazmunidan foydalanilgan. Sog‘liqni saqlash tizimida tez tibbiy dispetcherlarning asosiy vazifasi chaqiruvlarni qabul qilish, bemor holatiga ko‘ra saralash, tegishli brigadani yuborish, dori vositalari sarfini nazorat qilish, bunda yagona elektron avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimidan (Call-markazdan) foydalanish va tibbiy yordamni yaqinlik bo‘yicha yetkazishni tashkil etishdan iborat bo’lib, o‘quv dasturida aks etilgan. Dasturda o‘quv fanning mazmuni, uni o‘zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. “Tez tibbiy yordam dispetcheri” o‘quv dasturi yo‘nalishining o‘quv rejasi asosida tayyorlangan bo‘lib, 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo‘ljallangan. Dasturda fanlar modullarga ajratilgan bo‘lib, kasbiy rivojlanish moduli ma'naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog‘liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendentsiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to‘g‘risida ma'lumotlar kiritilib, tibbiy talimda uzluksizligi va uzviyligini, fanlar va bo‘limlarni ketma-ketligini ta'minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o‘quv materiallarini qamrab olgan. Dasturda tez tibbiy yordam stantsiyalari dispetcherlarini malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo‘riqnomalariga muvofiq, lozim bo‘lgan yangi bilim va ko‘nikmalarni yetarli darajada o‘zlashtirishga qaratilgan materiallar taqdim etilgan.

1.1. Maqsad:

O‘qish natijasida “Tez tibbiy yordam dispetcheri” bo‘yicha faoliyat olib boradigan tibbiy hodimlarning mavjud kompetensiyalarni takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko‘nikmalarni egallash va kasbiy darajasini oshirish. O‘rta tibbiyot xodimlarni har tomonlama yetuk, mutaxassisliklari bo‘yicha yetarli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlariga erishish, tez tibbiy yordamning tezkorligini, texnologiyasini va samaradorligini tubdan kuchaytirish, tez tibbiy yordam tizimi faoliyatini chuqur o‘rgatish, dispetcherning o‘rni va mas’uliyatini tushuntirish, telefon orqali bemorning holatini baholash bo‘yicha zamonaviy algoritmlar va standartlarni o‘rgatish, aholiga birinchi yordamni telefon orqali ko‘rsatma berish. Tumanning barcha hududlari bo‘yicha tez tibbiy yordam chaqiriqlarini qabul qilish va avtomatlashtirilgan tarzda qayta ishlash, tez tibbiy yordam xizmati sayyor brigadalari faoliyatini tezkor boshqarish va muvofiqlashtirish, boshqa shoshilinch tezkor xizmatlari bilan bog‘lanishini va o‘zaro hamkorlikni ta’minlash ko‘nikmalarini takomillashtirish. Shu bilan bir qatorda normativ-huquqiy hujjatlar bilan ishlash, profilaktik tadbirlar majmuasini amalga oshirish bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarni chuqurlashtirish va yangilash.

1.2. Vazifalar:

- umumiy malaka oshirish o‘quv jarayonini modulli tibbiy ta’lim tamoyili bo‘yicha, zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyotga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma’lumotlarni davlat talablariga mos holda tuzilgan o‘quv dasturi bo‘yicha tizimli tashkillashtirish va Respublika tez tibbiy yordam markazi, Toshkent shahar filiali tez tibbiy yordam stansiyalaridada, tez tibbiy yordam bo‘limlarida dispetcherlik faoliyati uchun kerakli amaliy ko‘nikmalarni mustaqil qo‘llashga tayyorgarlikni shakllantirish;
- etika va deontologiyaning zamonaviy jihatlari bilan tanishtirish;
- axborot tizimida xatosiz ishlash;
- tez tibbiy yordam xizmati ixtisoslashtirilgan avtotransportini zamonaviy tibbiy uskunalar va raqamli radioaloqa vositalari (ratsiyalar) bilan radio-aloqa,telefon aloqasi (Planshetlar) GPS-navigatsiya tizimi bilan ishlashini o‘rgatish;
- chaqaruv kartalarini to‘ldirish, ma’lumotlarni kodlash va uzatishni o‘rgatish;
- chaqaruvni qabul qilish, ro‘yxatga olish va tahlil qilishni o‘rgatish;
- telefon orqali bemorning holatini baholash va birinchi yordam ko‘rsatmalarini berishni;
- marshrutizatsiya va brigadalar ishini muvofiqlashtirish bo‘yicha bilim va malakalarni chuqurlashtirish;
- aholi o‘rtasida tibbiy madaniyatni oshirish,aholi orasida ko‘p tarqalgan kasalliklarni oldini olish;
- sog‘liqni saqlash bo‘yicha asosiy qonunlarni, amaldagi direktiv hujjatlarni, feldsher va tez tibbiy yordam stansiyalari dispetcherlarni o‘z ish faoliyatida qo‘llay bilishni o‘rgatish;

- zamonaviy klinik protokollar va standartlar bilan tanishtirib, ular asosida ishlash ko‘nikmalarini yangilash va mukammallashtirish;
- og‘ir ahvoldagi bemor hayotiga xavf tug‘diruvchi holatlarni zudlik bilan aniqlashga yo‘nalgan holda yordam ko‘rsatishga yondoshish;
- inson hayotiga xavf soluvchi xolatlarda bemorlarga tezkor tibbiy yordam chora tadbirlari ko‘rsatish;
- ko‘p uchraydigan asosiy patologik holatlarda va ularga olib keluvchi havf omillarini erta aniqlash mahoratini oshirish;
- hayot uchun xavfli shoshilinch holatlarni erta aniqlash va to‘g‘ri brigada yo‘naltirish bo‘yicha mutaxassislik ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- telefon orqali bemorning holatini baholash uchun zarur bo‘lgan savollar ketma-ketligi va klinik algoritmlarni o‘rgatish;
- favqulodda xodisalar sharoitida harakat kilish tartibi va tez tibbiy yordam ko‘rsatish xizmatida tibbiyot muassasalari, ichki ishlar vazirligi muassasalari, yong‘in havfsizligi qismlari, FVV bilan o‘zaro hamkorlik taktikasi bilan tanishtirish;
- favqulodda vaziyatlar va ommaviy chaqiruvlarda dispetcherning to‘g‘ri harakat algoritmini o‘rgatish;
- tibbiy-psixologik yordam ko‘rsatishning asosiy tamoyillari bilan tanishtirish;
- psixologik muloqot va kommunikatsiya ko‘nikmalarini rivojlantirish, qiyin abonentlar bilan professional munosabat yuritishni o‘rgatish;
- stressni boshqarish va psixologik barqarorlikni mustahkamlash, yuqori yuklama ostida to‘g‘ri qaror qabul qilishni shakllantirish.

1.3. Ta’lim oluvchilar toifasi (kontingenti):

O‘quv dastur bo‘yicha Respublika tez tibbiy yordam markazi, Toshkent shahar filiali tez tibbiy yordam stansiyalaridada, tez tibbiy yordam bo‘limlarida faoliyat yuritayotgan o‘rta tibbiyot xodimlarining malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo‘riqnomalariga muvofiq, ya’ni mutaxassisligini *tasdiqlovchi xujjati* bo‘lgan tez tibbiy yordam stansiyalari dispetcherlari uchun mo‘ljallangan.

1.4. O‘quv dasturni o‘zlashtira olish uchun zarur bo‘lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- Sog‘liqni saqlash tizimi va tez tibbiy yordam xizmatining asosiy vazifalarini bilish;
- favqulodda holatlar haqida umumiy tasavvurga ega bo‘lish;
- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo‘llay oladigan, shaxslararo muloqot ko‘nikmalari asoslarini tushungan yetuk mutaxassis bo‘lishi;
- telefon orqali aniqlik bilan, ravon va tushunarli muloqot qila olish;
- hayot uchun xavfli belgi va alomatlarni farqlay olish (infarkt, insult, nafas yetishmovchiligi, shok va boshqalar);
- saralash (triage) tamoyillarini tushunish;
- stress holatlarida tinch, aniq, bir maromda gapira olish;
- axborotni qisqa, lo‘nda va to‘g‘ri yetkazish;
- axborotni qabul qilish va tahlil qilish;

- operativ qaror qabul qilish;
- boshqa xizmatlar (FVV, IIB, Yong‘in xizmati) bilan hamkorlikda ishlay olish;
- axborot tizimlari bilan ishlay olish;
- stressga chidamlilik;
- telefon orqali birlamchi tibbiy maslahatlar berish;
- tez tibbiy yordam brigadalarini koordinatsiya qila olish;
- mutaxassisligi bo‘yicha nazariy va amaliy bilimlarga ega bo‘lgan,uzluksiz o‘z malakasini oshirishga tayyor bo‘lgan, o‘zgaruvchan sharoitlarga tez moslasha oladigan va unda olib boriladigan tadbirlarini o‘rganish xususiyatiga ega bo‘lishi.

1.5. Dasturning dolzarbligi:

Mazkur dastur tez tibbiy yordam tizimida chaqiruvlarni qabul qilish, baholash va to‘g‘ri yo‘naltirish jarayonining samaradorligini oshirish zaruratidan kelib chiqadi. Aholi sonining ko‘payishi, yurak-qon tomir kasalliklari, travmalar va favqulodda holatlarning ko‘pligi sababli “103” xizmatiga bo‘lgan ehtiyoj ham oshmoqda. Aholi o‘rtasida shoshilinch holatlar ko‘payib borayotgani, axborot texnologiyalarining keng joriy etilishi hamda favqulodda vaziyatlarda tezkor harakat talabi dispetcherlarning malakasini oshirishni dolzarb vazifaga aylantirmoqda. Ushbu dastur tinglovchilarga operativ qaror qabul qilish, aniq muloqot, chaqiruvlarni toifalash va zamonaviy axborot tizimlarida ishlash kabi amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi va amaliyotidagi mavjud vaziyat o‘zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 soat xaftada, 36 kredit).

1.7. O‘qish shakli:

- kunduzgi - o‘qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy - an’anaviy o‘qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda

1.8. Mashg‘ulotlarni o‘tish tartibi: Mashg‘ulotlar O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi “Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to‘g‘risidagi” 160-son buyrug‘i va markazning ichki tartib-qoidalari asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi. Mashg‘ulotlar 9^{00} da boshlanib, 13^{40} da tamom bo‘ladi.Tushlik - 30 daqiqa. Kuniga 6 kreditdan, xaftasiga 36 kredit, 4 xaftada 144 kredit.

1.9.Malaka oshirishdan so‘ng: o‘quv kursni to‘liq o‘zlashtirgan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga**“Tez tibbiy yordam dispetcheri”** bo‘yicha umumiy malaka oshirganligi haqida Davlat talablari namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2.REJALAShTIRILAYoTGAN TA’LIM NATIJALARI

2.1.Rejalashtirilayotgan ta’lim (natijalari)dan so‘ng takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim bo‘lgan kasbiy kompetensiyalar:

- mutaxassisning fikrlash, tahlil va sintez qilish, jamoa bilan ishlash va uni boshqarish, intizomlilik, boshlagan ishini mantiqiy yakuniga yetkazishga tayyorligini rivojlantiradi;

- chaqiruvlarni kategoriyalash va marshrutlash kasbiy mahoratini ko‘nikmalari shakllanadi;
- qaror qabul qilish jarayoni va resurslarni oqilona taqsimlash malakalari mukammallashadi;
- axborot tizimlaridan xavfsiz va samarali foydalanish, chaqiruvlarni ro‘yxatdan o‘tkazish, elektron hujjatlarni yuritish ko‘nikmalari yangilanadi;
- favqulodda vaziyatlarda dispetcherlik jarayonini boshqarish, ko‘plab chaqiruvlar oqimida ishlash va koordinatsiya qilish ko‘nikmalari mukammallashadi;
- kasbiy muloqot, tibbiy etika va kommunikativ ko‘nikmalar madaniyati shakllanadi;
- stressga chidamlilik va konfliktlarni boshqarish,murakkab vaziyatlarda hissiy barqarorlikni saqlash malakalari mukammallashadi;
- birlamchi tibbiy yordam bo‘yicha zamonaviy bilimlar yangilanadi;
- tibbiy brigadalar va boshqa xizmatlar bilan hamkorlik qilish ko‘nikmalari shakllanadi;
- aholiga telefon orqali boshlang‘ich yordam bo‘yicha yo‘riqnoma berish va boshqa shoshilinch holatlarda yo‘naltirish ko‘nikmalari mukammallashadi.

3.DASTUR MAZMUNI

3. 1“Tez tibbiy yordam dispetcheri” kursi o‘quv rejasi

№	Modul va mavzular nomi	Kredit	Auditoriya mashg‘ulotlari		Seminar	Attestatsiya
			Nazariy mashg‘ulot	Amaliy mashg‘ulot		
1.0	**Kasbiy rivojlantirish moduli**	**32**	**18**	**14**		
1.1	Modul. O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati.	4	4	-		
1.2	Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar.	6	2	4		
1.3	Modul: Infeksion nazorat.	6	4	2		
1.4	Modul: Shaxslar o’rtasidagi muloqot va tibbiy maslahat	6	4	2		
1.5	Modul. Sog’lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik	10	4	6		
2.0	**Mutaxassislik fanlar moduli**	**104**	**44**	**60**		
2.1	Modul: Tez tibbiy yordam dispetcheri faoliyatining asoslari.	6	2	4		

2.2	Modul: Dispetcher ishida avtomatlashtirilgan axborot tizimi va aloqa vositalari.	6	2	4		
2.3	Modul: Favqulodda vaziyatlar va ommaviy hodisalar paytida dispetcherning harakatlari.	12	4	8		
2.4	Modul: Dispetcherlik xizmati.	12	4	8		
2.5	Modul: Telefon orqali bemorning holatini baholash.	6	2	4		
2.6	Modul: Tez tibbiy yordam dispetcheri uchun tibbiy bilimlarning asoslari (infarkt, insult, jarohatlar va boshqalar)**.**	32	16	16		
2.7	Modul: Maxsus toifadagi bemorlar bilan ishlashning o‘ziga xos xususiyatlari.	18	10	8		
2.8	Modul: Dispetcher faoliyatining psixologik jihatlari.	6	2	4		
2.9	Modul: Kasbiy muloqot: nutqiy standartlar va kommunikativ ko‘nikmalar.	6	2	4		
3.0	**Tanlov fanlar moduli.**	4			4	
	Attestatsiya	**4**				**4**
	Jami:	**144**	**62**	**74**	**4**	**4**

“Tez tibbiy yordam dispetcherlari” kursi o‘quv modullarining mazmuni

1.1.Modul.O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning Oliy Majlis Qonunchilik palatasining yaqin va istiqbolga mo‘ljallangan Harakatlar dasturi muhokamasiga bag‘ishlangan yig‘ilishidagi nutqida belgilab berilgan Sog‘liqni saqlash tizimidagi dasturlarni samarali va to‘liq amalga oshirishdagi asosiy vazifalar. Yangi O‘zbekiston tibbiyoti-yangicha yondashuvlar asosida transformatsiya qilinayotgan tizim. Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida tibbiyotga doir ustuvor yo‘nalishlarning mazmun-mohiyati.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining”Ayollar orasida onkologik kasalliklarni nazorat qilishga doir davlat dasturi to‘g‘risi”dagi hamda “Tibbiy va sog‘lomlashtirish turizmini yanada rivojlantirish chora- tadbirlari to‘g‘risida”gi qarorlarining ahamiyati.Sog‘liqni saqlash tizimini raqamlashtirishdagi ustuvor vazifalar. “Aholi salomatligi-2030” milliy strategiyasining ustuvor yo‘nalishlari,vazifalari va asosiy indikatorlari.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2020-yil 12-noyabrdagi “Sog‘liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmlarini Sirdaryo viloyatida joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 4890-sonli shuningdek 2024 yil 5-sentabrdagi “Davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmlarini joriy etishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 311-sonli Qarorlarining mazmun-mohiyati.

Davlat tibbiy sug‘urtasi-sifatli tibbiy xizmat kafolati.Davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmlarini joriy qilish bilan bog‘liq islohotlar. Davlat tibbiy sug‘urtasining huquqiy asoslari, mexanizmlari va joriy etish bosqichlari haqida. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida davlat tibbiy sug‘urtasiga oid norma haqida.

1.2.Modul. Tibbiyotda raqamli texnologiyalar

Tibbiyot sohasida raqamli texnologiyalaridan foydalanishdagi nazariy va amaliy bilimlarni egallash, Bemor ma'lumotlarini boshqarish, tibbiy statistik ma’lumotlarni to‘g‘ri tahlil qilish, tahlil qilingan natijalardan kelib chiqqan holda kasallikning oldini olish yoki davolash yo‘llarini aniqlash, axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida asosiy amaliy ko‘nikmalarga ega bo‘lish.

Internet tarmog‘ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma’lumotlar bazasini tashkil etish, mobil tibbiyot ilovalari va axborot xavfsizligi asoslarini, AI asosida diagnostika, chatbotlar va virtual yordamchilardan foydalanishni bilishi kerak. “Tibbiyotda raqamli texnologiyalar” o‘quv modulini o‘zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

-tibbiyotda raqamli texnologiyalar tushunchalari va tasavvurlarining umumiyligi;

- axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalarini yechishda informatikaning o‘rni;

- hozirgi zamonda informatikaning o‘rni va roli, ma’lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish.

1.3.Modul. Infeksion nazorat.

Infeksion nazorat, maqsad va vazifalari. Shifoxona ichi infeksiyasi, kelib chiqish sabablari, profilaktikasi. Sanitariya epedimiologiya sohasida qo‘llaniladigan me’yoriy hujjatlar. Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish chora tadbirlarini o’tkazishda o’rta tibbiy hodim vazifalari.Karantin va o‘ta havfli infeksiyalar haqida tushuncha.Karantin va o‘ta havfli infeksiyalar profilaktikasini amalga oshirish chora tadbirlari, himoyalanish tamoyillari. OIV/OITS haqida umumiy ma’lumot. OIV/OITS tarqalishini oldini olish choralari. Avariyali holatlar yuzaga kelganda tibbiy hodim taktikasi. Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.

1.4. Modul: Shaxslar o’rtasidagi muloqat va tibbiy maslahat

Jamiyat va bemorning salomatligi yo‘lida halol mehnat qilish, har qanday sharoitda ham tibbiy yordam ko‘rsatish. Bemorga diqqat e’tibor va g‘amho‘rlik bilan munosabatda bo‘lish va o‘zining barcha xatti-harakatlarida yuksak insoniy qoidalarga rioya qilish. Jamoada, individual va turli guruhlarda shaxslararo muloqot madaniyati. Kasbning oliyjanob an’analarini saqlash. Zamonaviy tibbiyot amaliyotida sezilarli e’tibor tibbiyot xodimlarining kasbiy ko‘nikmalariga, bemorlar bilan ularning gender va madaniy xususiyatlarini hisobga olgan holda muloqot qilish qobiliyatiga qaratilmoqda. Genderning salomatlikka ta’siri. Genderga sezgir tibbiy maslahat va aloqa to‘g‘risida tushuncha. Ichki madaniyat qoidalari, intizomga rioya qilish. Jamoat mulki tushunchasi va unga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo‘lish. Hamjihatlik va kollegiallik tuyg‘ulariga rioya qilish. Neytral va xavfsiz muhitni yaratish. Salbiy munosabat va fikrlardan qochish. Tibbiy maslahatni hurmat va e’tibor bilan boshlash. Faol tinglash va empatiya. Bemorning ehtiyojlarini baholash. Shaxsiy chegaralarni hurmat qilish. Tushunarli tildan foydalanish. Tibbiyot xodimining bemor bilan muloqot qilish qobiliyati. Muloqot ko‘nikmalarining turlari va ularning bir-biri bilan o‘zaro bog‘liqligi. Tibbiy maslahatning asosiy tuzilishi va ko‘nikmalarning o‘zaro bog‘liqligi. Tibbiy maslahatni tartiblashtirish. Noverbal tildan foydalanish. O‘zaro tushunishga erishish: bemorning holatini inobatga olish. Samarali muloqotning xususiyatlari.

1.5. Modul. Sog’lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik

Sog‘lom turmush tarzini tashkil etish asoslari.Sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta’siri, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to‘g‘ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta’siri, tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.

2.0.Mutaxassislik fanlar moduli

2.1 Modul: Tez tibbiy yordam dispetcheri faoliyatining asoslari.

Ushbu modul tez tibbiy yordam tizimi va dispetcherlik xizmatining tuzilishi. Tez tibbiy yordam dispetcherining kundalik faoliyati, vazifalar va kasbiy talablar bilan

tanishtiradi. Fuqarolordan murojaatnomalar qabul qilish, tez tibbiy yordam xizmatida chaqiruvlarning shoshilinchligiga qarab joylashtirish va ularga xizmat koʻrsatish tartibi. Murojaat etuvchilar bilan muloqot oʻrnatish, toʻliq axborot olish va qayd etish jarayoni, aholi murojaatlariga tezkor va aniq javob berish tamoyillari. Bemorlar muammolarini aniqlash va tez tibbiy yordam koʻrsatishni tashkil etish, bemor muammolarini bartaraf etilganlik xolatini baholash. Hujjatlarni yuritish tartibi, shaxsiy ma'lumotlarni saqlash va himoya qilish. Dispetcherning kasbiy etikasi, mas'uliyati, kommunikativ koʻnikmalari, stressga bardoshlilik, keskin vaziyatlarda toʻgʻri qaror qabul qilish. Tez tibbiy yordam tizimida dispetcherning oʻrni, uning brigadalar bilan oʻzaro aloqasi, chaqiruvlarni toifalash (kategoriya berish) va marshrutlashning umumiy printsiplari.

2.2 Modul: Aloqa tizimlari va zamonaviy dispetcher texnologiyalari.

Tez tibbiy yordam tizimida qoʻllaniladigan aloqa vositalari va zamonaviy texnologiyalarning imkoniyatlari. Dispetcherlik markazining texnik infratuzilmasi, aloqa kanallari (telefon, radioaloqa, raqamli platformalar), ma'lumot almashuv tizimlari va ularning xavfsiz ishlash tamoyillari. Dispetcherlik axborot tizimlari. ASU, ZOLL Dispetcher, Demed, HXGNOnCall dispetcher dasturlarining tushunchasi. Dispetcherlarning axborot tizimida ishlash koʻnikmalari, chaqiruvlarni avtomatlashtirilgan tarzda qayd qilish, tahlil qilish, marshrutlash va tibbiy brigadalarga yetkazishning zamonaviy usullari. Shuningdek, GPS-monitoring, geolokatsiya, elektron xaritalar, onlayn kuzatuv tizimlari va tezkor boshqaruv dasturlarining amaliy qoʻllanilishi. 103/105/112 yagona chaqiriqlar tizimi. Axborot tizimi bilan ishlashda xatoliklar va nosozliklar.). Axborot tizimida dispetcher ishlashi: chaqiruvni roʻyxatga olish va marshrutlashtirish.103/105/112 yagona chaqiriqlar tizimi. Axborot tizimi bilan ishlashda xatoliklar va nosozliklar.

2.3 Modul: Favqulodda vaziyatlar va ommaviy hodisalar paytida dispetcherning harakatlari.

Favqulotda vaziyatlar haqida tushuncha. Favqulotda vaziyatlar tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari. Insonlar orasida favqulotda vaziyatlar va shoshilinch xolatlarda oʻz-oʻziga va bir-biriga yordam berishni targʻib qilish.Favqulotda xolatlar turlari.Ularda umumiy extiyotkorlik choralarini koʻrish. Ommaviy talofat oʻchogʻida birinchi yordam kursatish. Tibbiy saralash (Triaj usuli) va evakuatsiya qilish. Tibbiy saralash bosqichlari. Tibbiy evakuatsiya bosqichlari. Evakuatsiyani tashkil etish va jabrlanganlarni tibbiy tashishning xususiyatlari. Evakuatsiya bosqichlarida tibbiy yordam turlari.Jabrlanganlarni ahvolini baholash, asosiy hayotiy koʻrsatkichlarni aniqlash, tibbiy saralash, evakuatsiya qilish va birinchi yordam koʻrsatish tamoyillari. Favqulotda vaziyatlarda fuqaro muhofazasi boʻyicha oʻtkaziladigan chora-tadbirlar. Favqulotda xodisalar sharoitida tez tibbiy yordam stansiya dispetcherning va feldsherlik koʻchma brigadalarning ishlash

tartibi.Favqulodda vaziyatlarda dispetcher javobgarligi va huquqlari Favqulodda vaziyatlar va chaqiriqlarning ommaviy kelib tushishi sharoitida dispetcherning faoliyati.

2.4 Modul: Dispetcherlik xizmati.

Ushbu modul tez tibbiy yordam dispetcherlik xizmatining tuzilishi, vazifalari va faoliyat jarayonlari bilan tanishtiradi. Tinglovchilar dispetcherlik markazining asosiy funksiyalari, chaqiruvlarni qabul qilish va qayta ishlash ketma-ketligi, aholiga ko‘rsatiladigan tezkor xizmatning tashkiliy mexanizmlari haqida amaliy va nazariy bilimlarga ega bo‘ladilar.Modul davomida dispetcherning kundalik ish jarayoni, brigadalar o‘rtasidagi o‘zaro aloqa, chaqiruvlarni toifalash (kategoriya berish), ustuvorlikni aniqlash, resurslarni taqsimlash va chaqiruvni to‘g‘ri marshrutlash tamoyillari yoritiladi. Shuningdek, xizmatning uzluksiz ishlashini ta’minlaydigan operativ boshqaruv, navbatchilik tartibi, ma’lumotlarni aniq va tezkor yetkazish qoidalari ham o‘rganiladi.Mazkur modul tinglovchilarga dispetcherlik xizmatining mohiyati, uning tez tibbiy yordam tizimidagi o‘rni, jarayonlarining muhimligi va samarali xizmat ko‘rsatish uchun zarur ko‘nikmalar haqida to‘liq tasavvur beradi.

2.5 Modul:Telefon orqali bemorning holatini baholash.

Ushbu modul tez tibbiy yordam dispetcherining eng muhim vazifalaridan biri — telefon orqali bemorning ahvolini to‘g‘ri va tezkor baholash jarayoni bilan tanishtiradi. Modul tinglovchilarga hayot uchun xavfli belgilarni aniqlash, bemor yoki guvoh bilan samarali muloqot qilish va qisqa vaqt ichida eng muhim ma’lumotlarni yig‘ish bo‘yicha asosiy ko‘nikmalarni shakllantirishni maqsad qiladi.Modul davomida dispetcherning savollar ketma-ketligi, standartlashtirilgan skriptlar bilan ishlash, shoshilinch holatlarda (infarkt, insult, hushdan ketish, nafas yetishmovchiligi, travma va boshqalar) telefon orqali dastlabki differensial baholash usullari yoritiladi. Shuningdek, murakkab, emotsional yoki vahimaga tushgan qo‘ng‘iroqchilar bilan ishlash tamoyillari, aniq, qisqa va tushunarli ko‘rsatmalar berish bo‘yicha amaliy ko‘nikmalar ham o‘rgatiladi.Modul dispetcherga chaqiruvni to‘g‘ri toifalash, ustuvorlik darajasini aniqlash va bemorga birinchi yordam bo‘yicha ko‘rsatmalarni telefon orqali darhol yetkazish imkonini beradigan bilim va ko‘nikmalarni shakllantiradi.

2.6 Modul:Tez tibbiy yordam dispetcheri uchun tibbiy bilimlarning asoslari (infarkt, insult, jarohatlar va boshqalar).

Ushbu modul tez tibbiy yordam dispetcheri samarali va to‘g‘ri qaror qabul qilishi uchun zarur bo‘lgan asosiy tibbiy bilimlar bilan tanishtiradi. Modulning maqsadi dispetcherga hayot uchun xavfli holatlarni telefon orqali erta aniqlash, to‘g‘ri savollar berish va chaqiruvni to‘g‘ri toifalash uchun yetarli darajada amaliy tibbiy tasavvur berishdir.Modul davomida quyidagi asosiy yo‘nalishlar o‘rganiladi:Yurak-

qon tomir kasalliklari: o‘tkir miokard infarkti, stenokardiya, yurak to‘xtashi — ularning asosiy belgilari, telefon orqali tanish mumkin bo‘lgan simptomlar, shoshilinch choralar.Neyrologik o‘zgarishlar: insult, hushdan ketish, tirishishlar, falajlik — belgilarni tez tanish va to‘g‘ri savollar berish.Nafas olish tizimi o‘zgarishlari: nafas yetishmovchiligi, astma xuruji, bo‘g‘ilish — nafas holatini baholash tamoyillari.Travmalar va jarohatlar: bosh miya jarohati, suyak sinishi, qon ketishlar, avtotransport hodisalari, balandlikdan tushish va boshqa shikastlanishlar.Allergik reaksiya va anafilaksiya**:** xavfli belgilar, darhol amalga oshirilishi kerak bo‘lgan ko‘rsatmalar.Intoksikatsiyalar, zaharlanishlar: zaharlanish turi, asosiy belgilari va kerakli savollar.Pediatrik shoshilinch holatlar: bolalardagi xavfli belgilarni kattalarnikidan farqlash.Modul dispetcherning tibbiy vaziyatni to‘g‘ri baholash, hayot uchun xavfli simptomlarni aniqlash, chaqiruv ustuvorligini belgilash va bemorga telefon orqali amaliy ko‘rsatmalar berish qobiliyatini mustahkamlaydi. Ushbu asosiy bilimlar dispetcherga brigadaga to‘g‘ri ma’lumot yetkazish va o‘z vaqtida yordamni tashkil qilish imkonini beradi.

2.7 Modul: Maxsus toifadagi bemorlar bilan ishlashning o‘ziga xos xususiyatlari.

Ushbu modul tez tibbiy yordam dispetcherining turli maxsus toifadagi bemorlar bilan ishlashda bilishi zarur bo‘lgan kommunikativ, tibbiy va tashkiliy xususiyatlarni o‘rgatadi. Bunday bemorlar bilan muloqot qilish va ularning ahvolini telefon orqali baholash alohida yondashuvni talab qiladi. Modulning maqsadi dispetcherga ushbu toifalar uchun zarur bo‘lgan aniq, ehtiyotkor va professional aloqani yo‘lga qo‘yish ko‘nikmalarini berishdir.Modul davomida tinglovchilar quyidagi maxsus guruhlar bilan ishlashning o‘ziga xosliklarini o‘rganadilar:Bolalar (pediatriya): yoshga mos savollar berish, ota-onalarning vahimasini kamaytirish, bola holatini tez aholashning asosiy belgilarini tanish.Homilador ayollar: homiladorlik davriga xos xavfli belgilar (qon ketish, qorin og‘rishi, hushdan ketish, homila harakatlarining o‘zgarishi), tug‘ruq boshlanishi holatlarini telefon orqali aniqlash.Keksalar va geriatriya bemorlari**:** ko‘p kasalliklar fonida rivojlanadigan murakkab holatlar, uyda yiqilishlar, xotira yoki eshitish bilan bog‘liq cheklovlar**.**Nogironligi bo‘lgan shaxslar**:** eshitish, ko‘rish yoki nutqida cheklovi bo‘lganlar bilan muloqot qilish usullari, qo‘shimcha savollar va moslashtirilgan muloqot texnikalari.qiluvchilar bilan tinchlantiruvchi muloqot va xavfsizlik tamoyillari**.**Homiylarsiz yoki yolg‘iz bemorlar: ahvolni mustaqil baholay olmaydigan yoki ko‘rsatmalarni bajarishda qiynaladigan shaxslar bilan ishlash xususiyatlari.Modul tinglovchilarga maxsus toifadagi bemorlarning ehtiyojlarini hisobga olgan holda, ularga telefon orqali to‘g‘ri savollar berish, xavfli belgilarni tez aniqlash, aniq ko‘rsatmalar berish va zarur bo‘lsa ruhiy qo‘llab-quvvatlash ko‘nikmalarini shakllantiradi.Bu modul dispetcherning kasbiy muloqot

madaniyatini, empatiyasini va murakkab vaziyatlarda samarali aloqa qilish qobiliyatini mustahkamlaydi.

2.8 Modul:**Dispetcher faoliyatining psixologik jihatlari.**

Ushbu modul tez tibbiy yordam dispetcherining ish faoliyatida uchraydigan psixologik xususiyatlar, stress va emotsional holatlar bilan ishlash tamoyillarini o‘rgatadi. Dispetcherlik kasbi yuqori stress va tezkor qaror qabul qilishni talab qiladigan vaziyatlarga boy bo‘lgani uchun, modulning asosiy maqsadi tinglovchilarga ruhiy barqarorlikni saqlash, samarali muloqot qilish va ish jarayonini optimallashtirish ko‘nikmalarini berishdir.Modul davomida quyidagi yo‘nalishlar o‘rganiladi:Stressni boshqarish: shoshilinch chaqiruvlar, favqulodda vaziyatlar va ko‘p sonli murojaatlar bilan ishlashda ruhiy barqarorlikni saqlash.Emotsional barqarorlik: qo‘ng‘iroq qiluvchi bemor yoki guvohning vahimasi, panikasi yoki agressiyasiga munosabatdabo‘lish tamoyillari. Konsentratsiya va diqqatni jamlash: bir vaqtning o‘zida bir nechta vazifani boshqarish, ma’lumotlarni tezkor tahlil qilish va xatolarni kamaytirish**.**Empatiya va muloqot madaniyati: bemorlar va ularning yaqinlari bilan telefon orqali samarali va hissiyotlarni hisobga olgan muloqot.Psixologik xavfsizlik: o‘z-o‘zini qo‘llab-quvvatlash, ish joyida psixologik charchash va professional burn-out (charchash)ning oldini olish usullari.Modul tinglovchilarga dispetcherlik faoliyatining psixologik jihatlarini tushunish, murakkab va shoshilinch vaziyatlarda samarali ish yuritish, shuningdek o‘z ruhiy salomatligini saqlash ko‘nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

2.9 Modul: Kasbiy muloqot: nutqiy standartlar va kommunikativ ko‘nikmalar.

Ushbu modul tez tibbiy yordam dispetcherining kasbiy muloqot ko‘nikmalarini shakllantirishga qaratilgan bo‘lib, samarali va aniq kommunikatsiya tamoyillari bilan tanishtiradi. Modul tinglovchilarga bemorlar, ularning yaqinlari va tibbiy brigadalar bilan telefon va boshqa aloqa vositalari orqali muloqot qilishda nutqiy standartlar **va** kommunikativ texnikalarni **o**‘zlashtirish imkonini beradi.Modul davomida quyidagi jihatlar o‘rganiladi:1.Nutqiy standartlar**:** dispetcherning aniq, qisqa va tushunarli so‘zlashuvi, telefon orqali savollarni ketma-ket berish, shoshilinch va xavfli vaziyatlarda og‘zaki ma’lumotni aniq yetkazish.2. Aktiv tinglash va tushunish: bemor yoki guvohning aytganlarini diqqat bilan tinglash, asosiy ma’lumotlarni tez aniqlash va kerakli savollarni berish ko‘nikmasi.**3**.Emotsional intellekt va empatiya: muloqot davomida ruhiy holatni hisobga olish, vahima va panikani kamaytirish, xavfsiz va tinchlantiruvchi so‘zlarni tanlash**.**4.Moslashuvchan kommunikatsiya: turli yoshdagi, kasallikdagi yoki maxsus toifadagi bemorlar bilan ishlashda nutqni va uslubni moslashtirish, tushunmovchilik va xatoliklarni kamaytirish.Mazkur modul

dispetcherning kasbiy muloqot madaniyatini, samarali va xavfsiz aloqa ko‘nikmalarini mustahkamlashga qaratilgan.

4.DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK TA’MINOTI

4.1. O‘quv bazalari: Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi, Shifokorlar ko‘chasi-2 , 14-uy. Davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o‘quv bazalari.

Amaliyot bazasi: Respublika tez tibbiy yordam markazi

4.2. Mashg‘ulotlarni o‘tkazish uchun zarur jixozlar ruyxati:

Modul bo‘yicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o‘tiladigan o‘quv auditoriyalari.Multimediali jamlanma: slaydlar to‘plami bo‘lgan rrt ko‘rinishli ma’ruzalar, SD diskda ko‘rgazma materiallar, ekran, videofilmlar.Klinik amaliy ko‘nikmalarni mustahkamlash trening o‘quv xonasi, mulyaj, fantom va boshqa jihozlar.nazorat savollarining elektron ko‘rinishi – 30 ta, vaziyatli masalalar- 30 ta, test savollari 300 ta, imtihon biletlari 25 ta. Mavzular bo‘yicha turli jadvallar, tasviriy ko‘rgazma va qo‘llanmalar.

4.3. ADABIYoTLAR RUYXATI

4.3.1. Qonunchilik va me’yoriy-xuquqiy xujjatlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ- 4310-son qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va yanada uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4666-sonli qarori.
3. “Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab –quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi Qarori PQ 40-63 18.12.2018 yil.
4. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish buyicha me'yoriy xujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risidagi” buyrug‘i.
5.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining me'yoriy hujjatlari**.**
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.03.2017 yildagi «Shoshilinch tibbiy yordamni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi» PF-4985-son farmoni
7. «Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi va uning hududiy filiallarining Muvofiqlashtiruvchi-dispetcherlik xizmatlari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari» dasturi 2017-yil 19-iyuldagi 526-son Vazirlar Mahkamasi qarori.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 16 iyundadagi “Aholiga Tez tibbiy yordam ko‘rsatish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida PQ-283son Qarori.

Tavsiya etilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi.
“Shoshilinch tibbiy yordam xizmati faoliyati bo‘yicha nizomlar va yo‘riqnomalar”. – Toshkent.
2. O‘zbekiston Respublika Shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi. “Tez tibbiy yordam dispetcherlari uchun o‘quv-uslubiy qo‘llanma”. – Toshkent.
3. Sog‘liqni saqlash vazirining 2017yil 31 mart 131-sonli bo‘yrug‘iga asosan “Tez tibbiy yordam chaqiruvlarini qabul kilishning dispetcherlik saralash bayonomalari”.
4. A. R. Abdullayev, B. B. Usmonov. ”Shoshilinch tibbiy yordam asoslari”. – Toshkent, 2019.
5.V.Ye.Avakov O.V. Churilova A.M.Sharipov “Rukovodstvo po okazaniyu pervoy neotlojnoy dovrachebnoy pomoщi.” 2010y.
6.Yu.AllayorovYu. Tojiboev “Favqulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari.” Tashkent-2017 y.
7. D.M.Sabirov, A.Z.Gazizov “Birinchi tibbiy yordam” Toshkent-2017y.
8.V.N.To‘rakulov F.A.Qurbonov K.R.Tongotarova “Anesteziologiya va reanimatsiyada xamshiralik parvarishi.2019 yil.
9.Amerika yurak assotsiatsiyasi (American Heart Association) birinchi yordam bo'yicha qo'llanma, jumladan “Yurakni qayta jonlantirish (CPR) bo'yicha tavsiyalar. 2020 yil .
10.European Resuscitation Council (ERC)**.** Emergency Call Dispatch and Triage Guidelines.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. A. Nurmonov, B. Mengliyev Nutq madaniyati va notiqlik san’ati. – Toshkent: O‘qituvchi.
2. . N.I. Xo‘jaeva, A.Yu. Shoyusupova “Psixiatriya”, Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti, Toshkent 2008 y.
3. X.Q. Shodmonov, X.Sh. Eshmurodov. “Asab va ruhiy kasalliklar.” – O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent, 2012.
4. V. V. Frolkis « Gerontologiya asoslari». – Moskva: Nauka.
5. Allayarov Ya.N.”Akusherlik” Toshkent 2007yil.
6. K.L.Shagulyamova.“Pediatriya”.Toshkent,«Ilm ziyo»-2015
7. V.N.To‘rakulov F.A.Qurbonov “Xirurgiyada hamshiralik parvarishi” o‘quv qo‘llanma.2019 yil.
8. X.A.Abduqodirov, Sh.Sh.Shovaxobov “ Yuqumli kasalliklar va bemorlar parvarishi.”
9. .“Onalar hamda bolalarda havf omillarini aniklash bo‘yicha yuriqnomalar va beriladigan tavsiyalar” 2020 y. (YuNISEF)
10. Yuqumli kasalliklar hamshiralik ishi” – 2016 y. (YuNISEF)

8. **4.3.3. Elektron ta’lim resurslari**

www.edu.uz
www.minzdrav.uz

http://www.medpoisk.ru/
http://www.rusmedserv.com/
www.ksmed.ru/pat/gynecology
www.medscape.com
www.medi.ru

YAKUNIY ATTESTATSIYA

5.1.Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladigan talablar,o‘tkazish shakli va baholash mezonlari.

Yakuniy attestatsiya O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash Vazirligining 2020yil 15 iyundagi 160-sonli buyrug‘i 3-ilovasidagi «Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta’lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini baholash to‘g‘risidagi Nizom» ga asosan o‘tkaziladi.